

דברי פי חכם חזן

מקבץ ווארטנים נחמדים לפרשת השבוע

פּרָשָׁה וַיַּחֲזִיק

וַיַּחֲזִיק יַעֲקֹב בְּאָרְץ מִצְרַיִם (פרק מ"ז פסוק כ"ח)

בעיירה הקטנה וואנוואליץ שבפולין היה אדמו"ר לחסידים. מידי שנה לשבת פרשת ויחי נסעו אליו כל החסידים. הרבי לא היה אומר תורה אלא בשבת ויחי ונהג לחזור מידי שנה בשנה על 'תורה' זו:

"ויחי יעקב", 'ויחי' - ס'לעבט, ווער האט גילעבט, 'יעקב' - א איד.

"בארץ מצרים", 'בארץ' - אין די ערד, 'מצרים' - אלע גויים.

[כלומר, 'ויחי' - יעקב, והיינו שלחיות צריך היהודי, ו'בארץ' - מצרים, היינו שבאדמה יקברו כל הגויים].

וְעָשִׂיתָ עִמָּדֵי חֶסֶד וְאֱמֶת אֵל נָא תִקְבְּרֵנִי בְּמִצְרַיִם (פרק מ"ז פסוק כ"ט)

ופירש"י: "חסד שעושין עם המתים הוא חסד של אמת, שאינו מצפה לתשלום גמול". (אמ"ת ר"ת אינו מצפה תשלום).

לכאורה יש לבאר, הרי אמרו חז"ל (נדרים פג:): "דיספוד יספדון ליה דיבכון יבכון ליה דיקבר יקברוניה", והיינו שמי שמספיד אחרים גם אותו יספידו אחר מיתתו, ומי שקובר אחרים גם בקבורתו יתעסקו בני אדם וכו', וא"כ מבואר שיש תגמול, ומדוע נחשב כחסד של אמת?

אלא יש לומר ש'אינו מצפה לתשלום גמול', אף אחד לא מצפה ומחכה לתשלום זה! ולכן כתב רש"י לשון 'שאינו מצפה' ולא 'שאינו מקבל' או 'שאינו לו גמול'.

ור' שלמה קלוגר כתב שסתם חסד אין לדעת אם הוא חסד אמת משום שאולי הוא לא כ"כ עני או לא כ"כ חולה, אבל אצל מת זה ודאי חסד אמיתי.

וב"אילת אהבים" פירש בדרך הלצה ע"פ מה שאמרו בגמ' (ברכות יח:): שהרשעים בחייהם קרויים מתים, וידוע שאנשי רשע לא רק שאין משלמים טובה למטיביהם אלא גם משלמים להם רעה, וכמו שכתוב (תהילים ל"ח, כ"א): "ומשלמי רעה תחת טובה", נמצא לפי"ז שהחסד שעושים עם המתים שהם הרשעים הוא באמת בלי תשלום גמול, והלוואי שלא יגמלוהו רעה.

פירש"י: "אל נא תקברני במצרים - סופה להיות עפרה כינים ומרחשין תחת גופי"

צריך ביאור קצת, מפני מה חשש יעקב שיהיה העפר כינים, וכי אחר מיתתו יצטער מחמת כינים?

אומר ה"משאת המלך" [לר' שמעון משה דיסקין זצ"ל] שיעקב לא חשש מצער הכינים, אלא שמאחר ויש דין של קבורה דווקא בעפר, ממילא כאשר יהפוך עפר מצרים לכינים הוא כבר לא יהיה קבור ממש בעפר, וחשש לבטל את דין הקבורה באותו הזמן.

הנה אביך חלה (פרק מ"ח פסוק א')

כתוב בגמ' (פסחים ג:) שאדם המספר דבר רע לחבירו הרי הוא בכלל "ומוציא דיבה הוא כסיל" ויש לומר ברמז שיבין לבד, כגון אם מת אביו יאמר לאחיו 'אמא חיה' ויבין שאביו נפטר. ולכאורה לפי"ז היה צריך להודיעו שהאחים בריאים וכד' ולמה אמר במפורש 'הנה אביך חולה'?

ויבואר ע"פ מש"כ בגמ' (ב"מ פז.): "עד יעקב לא הוה חולשא אתא יעקב בעא רחמי והוה חולשא שנאמר ויאמר ליוסף הנה אביך חולה".

וצ"ב איך משמע מהפסוק שעד יעקב לא היה חולי, והרי רק כתוב שיעקב חלה ולא מוכח על מה שהיה קודם לכן.

אלא, מבאר ר' אהרון שמואל כץ בשם ר' לייב אב"ד פינסק (וכן ביאר ה"כנסת מרדכי" מסאדיגורה), שמכך שאמר 'הנה אביך חולה' מוכח שקודם לכן לא היו חולים, לפי שמשום כך אמר לו במפורש שאביו חולה כי אם היה אומר לו שאחיו בריאים היה יוסף חושב שאביו מת שכן עד אז לא היה חולי.

ועוד יש מבארים שהיה זה דבר טוב שהיה חולה שכן קיבלו את תפילתו של יעקב שביקש זאת.

- ויל"ע גבי מה שהביא רש"י (בראשית כ"א, ט"ו) לגבי ישמעאל, שמה שכתוב "ויכלו המים מן החמת" הוא לפי שדרך החולים לשתות הרבה. ומוכח שגם קודם לכן היו חולים. ודו"ק.

ויתחזק? שְׂרָאֵל וַיֵּשֶׁב עַל הַמָּטָה (פרק מ"ח פסוק ב')

במדרש תלפיות (סוף ענף 'יעקב') מביא בשם ספר "מנחה בלולה" (וכן מובא בשם הגר"א והאלישיך הקדוש), שמכאן רמז למה שאמרו חז"ל (נדרים לט:): שכל המבקר חולה נוטל אחד משישים בצערו, שקודם שבא יוסף לבקרו כתוב "הנה אביך חולה" (מ"ח, א'), 'הנה' בגימטריא שישים. ולאחר שבא אליו כתוב "וישב על המטה", 'המטה' בגימטריא 59, שכבר הוקל חלק אחד מחוליו.

וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּה (פרק מ"ח פסוק ח')

פירש"י: "ביקש לברכם ונסתלקה שכינה ממנו לפי שעתידי ירבעם ואחאב לצאת מאפרים, ויהוא ובניו ממנשה".

וְכֹתֵב הִילְקוּט הַגְּרִשׁוּנִי כִּי דָבָר זֶה נִרְמַז בַּפְּסוּק, שְׂכֵתוֹב שִׁיעֻקֵּב רֵאָה אֶת 'בְּנֵי יוֹסֵף' ו'בְּנֵי ר'ת יִרְבֵּעַם בֶּן נֶבֶט וְכֵן יֵהוּא בֶּן נִמְשִׁי.

אך יוסף מיד אמר לו 'בני הם' ו'בני' הוא גם ר"ת יהושע בן נון שעתידי לצאת מאפרים (כמובא ברש"י מ"ח, י"ט), וזהו שאמר יוסף לאביו: עד שאתה מסתכל באותם רשעים שעתידים לצאת מהם, הבט נא והסתכל בצדיקים העתידים לצאת מזרעם כגון יהושע בן נון וגדעון. מיד חזרה ונחה עליו רוח הקודש ואמר יעקב "קחם נא אלי ואברכם".

וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל כָּבְדוּ מִדִּקְוֹן לֹא יוֹכֵל לְרֵאוֹת (פרק מ"ח פסוק י')

לכאורה יש לבאר כפילות הלשון 'עיני ישראל כבדו' ולא יוכל לראות'.

ר' עזריה פיג'ו כותב בספרו "בינה לעיתים" (עת משפט דרוש ז') שהכתוב כפל הדבר לומר לנו שחולשתו בכח הראות גברה כ"כ מחמת הזקנה עד שלא רק מצד עצמן כבדו עיניו בהיחסר מהן הראייה הטבעית, אלא גם לא יוכל לראות בשום אופן אחר, וגם אם ירצה להיעזר ולהסתייע במשקפיים שהם כלי מבחוץ לא יעזור ולא יועיל לו.

לעומת זאת אצל איוב היה הדבר להיפך, הוא ראה כ"כ טוב שלא היה צריך לשום עזר חיצוני, "אשר אני אחזה לי ועיני ראו ולא זר" (איוב י"ט, כ"ז), והיינו שלא היה צריך לשום עצם זר אלא 'אני אחזה לי' שעיניו עצמם הם אלו שראו בחוש שניתן לו מהטבע בלבד.

שֶׁכֶּל אֶת יָדָיו כִּי מִנְשָׁה הַבְּכוֹר (פרק מ"ח פסוק י"ד)

מבאר ר' ישראל איסרלן בעל ה"תרומת הדשן" (בספרו ביאורי מהרא"י) עניין זה ע"פ מש"כ רש"י בתחילת פרשת וישב (ל"ז, ב'), שכל מה שאירע ליעקב אירע ליוסף.

וגם אצל יעקב היה כעין זה, שעשו היה הבכור ואעפ"כ הברכות הגיעו ליעקב שהיה הצעיר, ולכן הסכים יעקב בדעתו גם כן לברך את הצעיר, וזהו מה שכתוב שיעקב "שיכל את ידיו כי מנשה הבכור", והיינו שמחמת שהוא הבכור אז עיקר הברכה ראוי לצעיר כמו שהיה עם הברכות שבירך יצחק.

וַיִּדְגּוּ לָרֶב בְּקֶרֶב הָאֲרָץ (פרק מ"ח פסוק ט"ז)

נשאלת השאלה מדוע בירכם יעקב 'וידגו לרוב' ולא מספיק לומר רק 'וידגו'?

אלא משום שבדגים ישנה מעלה טובה שהם פרים ורבים ואין עין הרע שולטת בהם, אך יש גם חסרון ש'כל הגדול מחבירו בולע את חבירו' (ע"ז ד.), ולפיכך בירכם 'וידגו לרוב' והיינו שיהיו כמו דגים רק בעניין הרוב שיפרו וירבו כדגים ולא בדבר ש'כל הגדול מחבירו בולע את חבירו'.

וַיְבָרְכֶם בַּיּוֹם הַהוּא לְאֹמֹר (פרק מ"ח פסוק כ')

אמר ר' משה לייב מסאסוב (וכן בשם ר' שלמה לייב מלנטשנה ור' משה מקוברין) שיעקב אבינו בירכם שיתפללו ויבקשו רק על צרכי היום בלבד ולא ידאגו דאגת המחר.

ור' אשר מסטולין אמר שבירכם שלא יהיו רגילים לומר 'מחר אעשה' ו'לכשאפנה אשנה', אלא 'ביום ההוא'.

הָאֶסְפוּ וְאָגִידָה לְכֶם אֶת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים (פרק מ"ט פסוק א')

ופירש"י: "ביקש לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכינה והתחיל אומר דברים אחרים".

בפי' הרא"ש על התורה כתב שכשביקש יעקב לגלות את הקץ ראה שבכל בניו לא נמצאים האותיות ק' ו-צ', וזהו 'ק"ץ', ואמר יעקב שמא ח"ו אינם שלמים לגלות להם הקץ, אמרו לו: ח"ו, כשם שאין אתה מוצא בקרבנו אותיות ק"ץ כך לא נמצא בנו אותיות 'ח"ט' שהוא לשון חטאת ועוון, שגם אותיות אלו לא נמצאים בשמות השבטים.

[וברבינו בחיי (בתחילת פרשת ויחי) פירש להיפך, שמחמת שראה שאין בהם אותיות 'ח"ט' הבין שראויים שיגלה להם הקץ, אך מאחר שראה שגם אותיות 'ק"ץ' אין בהם, אמר: אם כן אינם ראויים לגלות להם את הקץ, ולכן סתם ולא גילה.].

ר' שמשון מאוסטרופולי (ב'ניצוצי שמשון' פרשת בחוקותי, וכן כתב ה"דגל מחנה יהודה") מבאר דברי רש"י הנ"ל במתק ע"פ מה שאמרו חז"ל (פרקי דרבי אליעזר פרק ל"ח, ובזוהר וישב קפג:) שבמכירת יוסף היו תשעה אחיו [שכן ראובן ובנימין לא היו], וצירפו שכינה עמהם למניין עשרה וכך דנו אותו. ולכן נגזר שיגלו במצרים עשר גלויות וכל גלות כמניין 'אהיה' (שהוא שם של גלות השכינה) שזה 21, וסה"כ 210 כמניין רד"ו [וכמבואר בפרי עץ חיים שער חג המצות פ"א].

אולם יעקב אבינו חישוב את הגלויות רק כנגד תשעה בניו וחשב שיגאלו לאחר 189 שנה בשנת ה'ק"ץ, מפני ש'נסתלקה ממנו שכינה' והיינו שלא ידע שצירפו השכינה עמהם, ולכן 'ביקש לגלות את הקץ' היינו את ה-190 שנות גלות.

ויש מבארים בפשיטות שביקש יעקב לגלות להם את הק"ץ והיינו את ה-190 שנה שיחסרו מהארבע מאות שנה של שיעבוד מצרים ושהקץ לגלות מצרים יהיה בעוד 210 שנה.

רְאוּבֵן בְּכָרִי אֶתָּה כֹּחֵי נְרָא שִׁית אוֹנֵי (פרק מ"ט פסוק ג')

ופירש"י: "היא טיפה ראשונה שלו שלא ראה קרי מימיו".

ומבואר במדרש (בר"ר צ"ט, ו') שראובן היה ראוי ליטול הבכורה וניטלה ממנו (וניתנה ליוסף).

ולכאורה יש לשאול, הרי מבואר בגמ' (יבמות כד:) שבכור אינו נוטל בראוי כבמוחזק, והרי עדיין לא היה דין בכורה וזה היה נחשב רק כבראוי, ולמה היה צריך ליטול?

אומר האדמו"ר מסוכטשוב (בעל ה"אבני נזר") שכל הטעם שבכור אינו נוטל בראוי כבמוחזק הוא משום שאי אפשר שיהיה טיפה ראשונה, אלא שאנחנו לא יודעים והוא מוחזק כבכור, ולכן אינו נוטל בראוי אלא רק במוחזק. משא"כ יעקב אבינו שהתורה אמרה עליו גבי ראובן 'ראשית אוני' שלא ראה קרי מימיו והיתה טיפה ראשונה שלו, לכן בכורו שהוא בכור ודאי נוטל אף בראוי.

כתוב בגמ' (ב"ב קכו:): שמי שהוא בכור לאמו אך לא לאביו מכונה 'בכור שוטה' ('בוכרא סלא') [וחייב בפדיון כבכור אך לא נוטל כבכור בירושה], ומסביר ר' יעקב עמדין (בהגהות יעב"ץ) טעם הדבר בדרך צחות, שמי שנותן חמישה סלעים בפדיונו ואילו בירושה אינו מקבל פי שניים - וכי לא שוטה הוא...?

יְהוּדָה אֶתָּה יוֹדוֹן אַחִיךָ (פרק מ"ט פסוק ח')

וכתוב במדרש (בר"ר צ"ח, ו'): "יהיו כל אחיך נקראין על שמך".

וע"פ זה יבואר מה שעד עתה בכל חומש בראשית מתרגם התרגום את המילה 'עברי' כ'עבראה' (בראשית י"ד, י"ג. ל"ט, י"ד. ל"ט, י"ז. מ', ט"ו. מ"א, י"ב. מ"ג, ל"ב) ואילו מעתה ואילך בחומש שמות מתרגם 'יהודאי'. (אמנם 'עבד עברי' (שמות כ"א, ב') ו'אחיק העברי' (דברים ט"ו, י"ב) מתרגם 'בר ישראל')

גוֹר אֶרְיָה יְהוּדָה מְטָרְךָ בְּנֵי עֲלִיתָ (פרק מ"ט פסוק ט')

פירש"י: "סילקת את עצמך ואמרת מה בצע כי נהרוג את אחינו".

כתב בספר "מבקשי השלמות" שזהו כח גבורת הנפש של מלכות וכאן נתגלה יהודה כראוי למלכות. אע"פ שפסק הדין כבר יצא להרוג את יוסף וכולם הסכימו על זה, וזה היה נוגע ליהודה יותר מכולם כי יוסף חלם שהוא יהיה המלך ואם יהרגוהו אז יהודה יהיה המלך, ועכשיו שכבר פסקו הדין לסלקו היה צריך למהר להוציא לפועל כדי להיפטר ממנו, אבל יהודה עמד על הצדק הפנימי ואמר "מה בצע כי נהרוג את אחינו", יהודה כבש את יצרו יותר מכולם, אדם כזה שמתחשב רק עם רצונו יתברך הוא ראוי להיות מלך על עם ה'.

יששכר חמור גרם (פרק מ"ט פסוק י"ד)

ה"קדושת לוי" מפרש פסוק זה בדרך רמז, 'יששכר' - יש שכר, 'חמור גרם' - הגוף הוא הגורם את השכר, והיינו שהשכר בא מחמת שהגוף מושך לצד אחד ומחמת זה בא השכר.

עוד יש לפרש עפי"ז שהשכר בעוה"ב מגיע מחמת החומריות, והיינו שמרבית המצוות הנעשות בעוה"ז נעשות עם דברים גשמיים ובהקשרים חומריים וזהו 'יששכר - חמור גרם'.

כתב במדרש אגדה (וכן הביא בפירוש התורה לר' חיים פלטיאל וב"תולדות יצחק", וכן ב"צרוור המור" בפרשת ויצא) שראובן הלך לשדה ומצא דודאים ולא היה יודע מה הם והלך וקשר חמורו לדודאים, והחמור רצה לברוח ועקר את הדודאים ומת בגלל שכל העוקר אותם מן הארץ מת, וא"כ אותו החמור היה סיבת הולדת יששכר שאח"כ הביא ראובן את אותם הדודאים שעקר. ועי"ז נאמר 'יששכר חמור גרם' והיינו שהחמור גרם להולדת יששכר.

(וכעי"ז כתב ב"מושב זקנים" לבעלי התוספות, וליתר דיוק כתב שכל השומע את הקול בשעה שחותרים את הדודאים מהארץ מיד מת, ולכן לוקחים חמור זקן ומרעיבים אותו וחופרים מסביב הדודאים ובורחים האנשים כדי שלא ישמעו את הקול, והחמור שהוא רעב מוציא את הדודאים ומיד מת ואח"כ מוצאים את החמור מת והדודאים מושלכים בארץ, ולכן החמור גרם להבאת הדודאים)

ויהי למס עבד (פרק מ"ט פסוק ט"ו)

ה"שפתי צדיק" (אות ל"ו) מביא [ששמע מרבו ר' חנוך העניך מאלכסנדר] בשם ר' בונים מפשיסחא לבאר פסוק זה ע"פ מה שכתוב בגמ' (שבת קד.): "מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין", שלא היה להם קיום ולא היו יכולים לעמוד ע"פ הטבע, כך גם כל עובד השי"ת צריך נס בכדי שיוכל לעמוד ולהתקיים כמו מ"ם וסמ"ך שבלוחות.

מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך (פרק מ"ט פסוק כ')

פירש האלשיך הקדוש (וכעי"ז פירש הרמ"ל ליטש) כי זו המידה הנעלה ביותר של צדקה ונדיבות לב: "מאשר שמנה ללחמו" - הוא עצמו מספיק לו לחמו בלבד, ואילו לצרכי הזולת - "והוא יתן מעדני מלך".

נפתלי אלה שלחה הנתן אמרי שפר (פרק מ"ט פסוק כ"א)

ותירגם אונקלוס: "נפתלי בארע טבא יתרמי עדבה ואחסנתה תהי מעבדא פירין? הון מודן ומברכין עליהון". [שנחלתו תוציא פירות שיהיו מודים ומברכים עליהם].

ולכאורה יש לשאול, וכי יש פירות שאין מברכים עליהם?! וא"כ מה החידוש בפירותיו של נפתלי?

מסביר זאת הרא"ה בשם רבו ר' יצחק הלוי ב"ר שמואל (בפירוש ההלכות עמ"ס ברכות מד. וכ"כ בשיטה מקובצת שם) ע"פ מש"כ במדרש (בר"ר צ"ח, י"ז וכן בב"ב קכב.) שחלקו של נפתלי הוא במקום בכינרת היכן שיש פירות גינוסר. ובגמ' (ברכות מד.) מבואר שמי שאוכל פת עם מאכל נוסף מברך על הפת ופוטר את המאכל האחר הטפל לה חוץ מפירות גינוסר שמברך על הפירות ופוטר את הפת לפי שהם מתוקים ביותר.

ולפי"ז מבואר מה שפירש אונקלוס שבחלקו של נפתלי יהיו פירות גינוסר שמברכים עליהם, והיינו שעליהם מברכים ואינם נפטרים בברכת הפת.

כתב ב"אמרי נועם" (לר' יעקב דליישקאש) שנפתלי היה קל ברגליו כאילה לפי שהיה נותן אמרי שפר בשעה שעובר בדרכים, כלומר שהיה נותן אמרים טובים ויפים ונותן שלום לכל הפוגע אותו ולכן לא היה שום אדם מעכבו ללכת במרוצה לדרכו.

וַיְצוּ יוֹסֵף אֶת עֶבְדָּיו אֶת הַרְפָּאִים לַחֲנֹט אֶת אָבִיו (פרק נ' פסוק ב')

כתוב במדרש (בר"ר ק', ג'): "למה מת יוסף בפני אביו, רבי אמר על שחנט את אביו".

ולכאורה נראה שמה שחנט את אביו הוא דבר טוב שהרי זה כבוד שעושים למלכים, ולמה נענש בעבור זה?

כותב בספר "חנוכת התורה" שישנם שני טעמים למה דוד המלך חי שבעים שנה, טעם אחד מובא במדרש (ילקוט"ש רמז מ"א וכן בזוה"ק וישלח דף קס"ח ע"א) שאדם הראשון נתן לו במתנה שבעים שנים משנותיו, וטעם אחר כתוב בזוה"ק (שם) שהאבות הניחו לו שנים אלו מחייהם, שאברהם שחי 175 שנה היה צריך לחיות 180 שנה כמו יצחק ונתן 5 שנים לדוד, ויעקב שחי 147 שנה היה צריך לחיות 175 שנה כמו אברהם ונתן 28 שנים לדוד, ויוסף שחי 110 שנה היה צריך לחיות 147 שנה כמו יעקב ונתן 37 שנים לדוד.

אולם, בגמ' (תענית ה:) כתוב שיעקב אבינו לא מת, וא"כ לא יתכן לומר ששנותיו של דוד נלקחו ממנו, אלא ע"פ זה יש לומר כמו הטעם הראשון.

אך הגמ' שם שאלה שאם יעקב לא מת, אז למה חנטו אותו? וא"כ מבואר שבזה שחנטו אותו מוכח שהוא כן מת.

ולפי"ז יבואר דברי המדרש, שמפני שיוסף חנט את אביו הוא הוכיח בזה שיעקב מת, וממילא ניתן לומר כמו הטעם השני שהאבות הם אלו שנתנו משנותיהם לדוד, וממילא גם הוא עצמו צריך למות קודם זמנו כדי לתת משנותיו לדוד המלך. נמצא שאין זה עונש ליוסף מה שמת קודם זמנו, אלא שכך צריך להיות לשיטתו (שיעקב מת) וע"פ מה שעשה (שחנט אותו).

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יוֹסֵף אֶל תִּיכְאוּ כִּי הִתַּחַת אֲלֻקִּים אָנִי (פרק נ' פסוק י"ט)

ופירש"י: "שמא במקומו אני, בתמיה".

ביאור דברי יוסף שאמר להם "התחת אלוקים אני" בתמיה (שמשמע שאינו יכול למחול להם מחמת כך), מבאר ר' מרדכי חזקיה באשן (הובא בספר "פרח לבנון" שהודפס לראשונה לפני כ-300 שנה) ע"פ מש"כ במדרש (בר"ר פ"ד, י"ד) עה"פ "ויראו אותו מרחוק": אמרו [אחי יוסף] 'בואו ונשסה בו את הכלבים'. וכתוב בגמ' (סנהדרין עו: וב"ק כד:): שאם אדם שיסה את כלבו בחבירו הוא פטור, והיינו שפטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים (וכמו שפסק הרמב"ם בפ"ב מהל' נזקי ממון הי"ט). וזהו שאמר להם יוסף "התחת אלוקים אני?" שהרי הם חייבים בדיני שמים ואין בכוחו למחול להם על כך.

בפסוק שאחרי כן נאמר: "ואתם חשבתם עלי רעה אלוקים חשבה לטובה", ומבאר זאת הרבי מאוסטרובצה שיוסף אמר לאחיו: אתם עשיתם לי רעה כזו שבסוף יצא ממנה דבר טוב, אף אני צריך להחזיר לכם רעה כזו, אך 'התחת אלוקים אני'? הרי זה לא בידי להחזיר רעה שבסופה טוב'.

מפרש על הפרשה

כתב הרמב"ן (מ"ח, ט"ו): "אחרי הרעב נולדו לו [ליוסף] עוד בנים אחרים והכתוב לא יזכיר אותם כי אין בהם צורך".

"בנימין זאב יטרוף" (מ"ט, כ"ז), כתב רבינו אפרים (מ"ד, כ"ט): "בנימין היה זאב וטרף בני אדם לעיתים".

כתב הצפנת פענח (נ', י"ד): "הנה מבואר בירושלמי תענית פ"ד דאבות העולם הם מונחים דרך הקסב, [ובברכות מו: כתוב: "כיצד סדר הסבה? בזמן שהן שתי מיטות גדול מסב בראש ושני לו למטה הימנו, בזמן שהן שלש מיטות גדול מסב בראש שני לו למעלה הימנו שליש לו למטה הימנו"]. וא"כ יצחק מימין אברהם, וזה רק לאחר שקברו את יעקב וקודם הוה לשמאל וכו', וא"כ לפי"ז פינו יצחק לקברו אותו מימין אברהם ואח"כ קברו את יעקב".

רבינו בחיי (נ', י"ז) כותב: "הנה אחיו [של יוסף] ביקשו ממנו מחילה ולא באר הכתוב שמחל להם וכו', ולא ראינו שיזכיר הכתוב מחילה ביוסף ולא שיוודה להם שישא פשעם והטאתם, וא"כ מתו בעונשם בלא מחילת יוסף".

כתוב בגמרא (סוטה יג.) שאפילו סוסים וחמורים השתתפו בהספד על יעקב אבינו (נ', י').

ארוננו של יוסף שקל 500 ככרים שהם 625 סאה [בין 5 ל-7 טון, תלוי לפי מין]. (ע"פ דברים רבה י"א, ז' [ת"ק כיכרים], וירושלמי תרומות פ"ה ה"ה [סאה=48 מנה] ורש"י שמות ל"ח, כ"ד [כיכר=60 מנה והיינו סאה ורבע])

המיוחד שבפרשה

פרשה זו סתומה והיא הפרשה היחידה שאין שום רווח בינה לבין הפרשה הקודמת.

את הפסוק "לישועתך קיויתי ה'" (מ"ט, י"ח) ניתן לקרוא בכל סדר וגם אם יהפוך את סדר המילים לא תשתנה המשמעות.

כמו כן, עד פסוק זה לא מוזכר כלל שם ה' בפרשות 'מקץ' ו'ויגש'.

נקודת חן לעיון!

"שְׁמָה קָבְרוּ אֶת יַעֲקֹב וְאֵת רַבְּקָה אִשְׁתּוֹ" (מ"ט, ל"א), ויל"ע, איך הזכיר יעקב את שמות הוריו? [וכן יוסף אמר "אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָשַׁבַע לְאַבְרָהָם לְיַעֲקֹב" (נ', כ"ד)].

חזק חזק ונתחזק!!!

שבת שלום ומבורך. כל טוב ובשורות טובות!

העלון מוקדש להצלחת התורם ברוחניות ובגשמיות. שיזוכה לשפע, בריאות ופרנסה	שדכנית לבחורי ישיבה ובנות סמינר ספרדים. לפרטים: 054-8455801	לעילוי נשמת מרן רשכבה"ג הראשל"צ הרב עובדיה יוסף זצוק"ל בן גורג'יה נלב"ע ג' במרחשוון ה'תשע"ד	לעילוי נשמת הבחור יהודה ז"ל בן ר' אברהם ישעיהו שליט"א נלב"ע אור לב' במרחשוון ה'תשע"ט
--	---	---	--

